

ЕТНІЧНА СТРУКТУРА ТА ЕТНІЧНИЙ СКЛАД СУСПІЛЬСТВА НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Шаповал І.Г.

Національний авіаційний університет

Досліджено питання та пов'язані з ним проблеми розуміння структури та складу суспільства на прикладі етнічної структури та етнічного складу українського суспільства. Більш глибоко та системно розкрито розуміння елементів етнічної структури суспільства.

Ключові слова: структура, склад, етнос, нація, етнічна структура, етнічний склад, корінний етнос, етнічна меншіна, етнічні маргінали, етнічні категорії.

Головною передумовою для здійснення аналізу будь-якого суспільства є знання його суспільної структури. Це поняття застосовується у широкому і вузькому розумінні. У широкому – це будова суспільства взагалі, система зв'язків між усіма його складовими елементами, якими є людина, соціальні ролі та статуси, соціальні спільноти та інститути. У вузькому розумінні соціальна структура – це лише соціально-групові спільноти, їхні взаємовідносини. В соціології найчастіше досліджується саме соціальна структура в вузькому розумінні.

Як ми знаємо більшість вчених опираються на класову структурованість суспільства (починаючи з Платона та Аристотеля і закінчуючи сучасними вченими), але соціальна структура суспільства не вичерпується класовими. Вона включає й інші види соціальних спільнот: соціально-демографічні (молодь, чоловіки, жінки, пенсіонери); соціально-територіальні (міські та сільські жителі) і т. д. Так, наприклад: видатний український соціолог О. О. Якуба в своєму підручнику по соціології показує соціальну структуру суспільства, до цієї структури входять такі підструктури, як: соціально-поселенська, соціально-професійна, соціально-класова, соціально-етнічна, соціально-демографічна [6, ст. 30].

Чому ж соціальна структура суспільства має таке важливе значення?

Тому, що людина практично ніколи не включена до будови суспільства безпосередньо. Вона завжди входить до певної групи, інтереси і норми поведінки якої впливають на неї. А вже з цих груп складається суспільство.

Сутністю суспільного життя і є взаємодія цих груп, зіткнення їхніх інтересів, постійне з'ясування місця кожної з них в ієрархії суспільства. Через це початковим пунктом пізнання будь-якого конкретного суспільства (країни) є пізнання його соціальної структури.

Марксистська традиція вважає центральним взаємовідносини класів. Однак бувають періоди, коли в суспільстві пріоритетного значення набувають відносини інших спільнот (наприклад, етнічних чи демографічних груп – після великих воєн, коли різко порушується рівновага між чоловічим і жіночим населенням, між поколіннями тощо).

Отже (одне із визначень соціальної структури суспільства).

Соціальна структура суспільства – це його будова, де кожний елемент (клас, верства, соціально-етнічна чи професійна група) об'єднаний спільністю інтересів і об'єктивно відрізняється від інших своїм специфічним місцем у суспільстві [3, ст.73].

Як зазначалася вище, структура суспільства не вичерпується тільки класовою структурою. Отже слід серйозно зважати на ту обставину, що у загальній соціальній структурі будь-якого сучасного суспільства постає й така структура, як етнічна.

Етнонаціональні процеси та рухи завжди виступали могутнім фактором розвитку цивілізації. На початку третього тисячоліття вони не лише зумовили докорінні зміни як регіонального, так і глобального масштабу, а й призвели до величезних конфліктів і жертв.

Для сучасної епохи характерне тяжіння до національної суверенізації в органічній єдності із забезпеченням гармонізації етнічних інтересів і потреб на основі демократичних, гуманістичних принципів, загальнолюдських вартостей. І цілком очевидно, що від того, як розвиватимуться ці процеси значною мірою залежатимуть майбутнє людства, його перспективи як неповторного феномену у Всесвіті.

Людство складається з багатьох різних етносів, тобто народів. Давньогрецький термін «етнос» етимологічне означає «народ», «плем'я», «зграя», «натовп», «група людей» тощо. Причому давні греки, відрізняючи себе від не греків, саме останніх називали етносами, у такому розумінні діставали відображення культурно-побутові відмінності не греків. Вітчизняним еквівалентом цього терміна стало слово «народ». Причому цим словом стали означувати «своїх», а терміном «етнос» – «чужих», інородців. Нині «етнос» вживається як науковий термін для визначення всіх типів етнічних спільностей, а «народ» набув соціально-політичного і геополітичного значення.

У сучасній науці склалося принаймні два трактування *етносу*. Представники етнографічної школи розглядають етнос як певну *соціально-історичну систему*, інші вчені – як форму існування *Homo sapiens*, тобто як *природний інструмент*.

Визнання за етносом соціально-історичної сутності дає змогу розглядати і будувати перспективу його розвитку, визначати певні його

етапи, ступені зрілості тощо. Природознавчий підхід виводить на аналіз впливу географічного ландшафту на етнос, ролі етнічних контактів, на виявлення іманентних механізмів розвитку етносів.

Якраз перше трактування етносу й показує наш розвиток історичних форм етнічного «рід – плем'я – народ – нація», не про елементи етнічної структури сучасних суспільств.

Етнос – сталий колектив людей, що склався в результаті природного розвитку на основі специфічних стереотипів свідомості й поведінки. Це біосоціальна система, яка протиставляє себе усім іншим аналогічним колективам людей за принципом «ми – не ми», «свої – чужі», «ми такі, а решта – інші». Таке усвідомлення своєї єдності й самоідентифікація є відображенням компліментарності як підсвідомого відчуття взаємної симпатії та спільності людей. Визнання людською спільнотою своєї єдності є головною ознакою етносу як системи. Існує і ряд інших важливих ознак (мова, культура, територіальна єдність, спільність економічного життя, самоназва (етнонім), усвідомлення себе як члена даного етносу (самосвідомість) та ін.), які, однак, не є обов'язковими для визначення того чи іншого колективу як етносу, бо неприйнятні для всіх випадків етнічної історії. Самоідентифікація з певним етносом є не лише ознакою останнього, а й системним зв'язком між людьми. Це ототожнення відображає у свідомості людей об'єктивно існуючу цілісність етносу як системи.

Етнічна приналежність – продукт не лише свідомості, а й природи людини, відображення певної фізичної або біологічної реальності. Зрозуміти останню можна тільки шляхом аналізу виникнення й зникнення етносів, а також встановлення відмінностей між ними, характеру етнічної спадковості, тобто в результаті етнологенезу.

Етнос існує за всіх формацій і соціально-політичних режимів.

Етноси характеризуються спільністю поведінкових рис, що передаються від покоління до покоління з допомогою механізму умовно-рефлекторної сигнальної спадковості. Ці риси не випадкові, вони виробляються у процесі адаптації людей у етнічному та ландшафтному середовищі й утворюють стереотип поведінки етнічної спільноти. Стереотип поведінки є фундаментом етнічної традиції, яка включає культурні й світоглядні засади, форми співжиття і господарства – неповторні за своїми особливостями у кожному етносі.

Поведінка, тобто здатність пристосувати організм до нових умов, є результатом біологічної ознаки – здатності до мінливості. Проте остання не безмежна, і тому історія знає процеси вимирання етносів. Поява ж нових етнічних спільнот означає, що завдяки здатності до мінливості трансформування стереотипів поведінки, а отже, виникла нова традиція або сигнальна спадковість, тобто нова культура, яка докорінно відрізняється від попередньої, Цим визначається і перехід людини з одного колективу до іншого.

Звідси випливає, що немає людей поза етносами. Особа може не знати про своє походження, забути рідну мову (або не знати її зовсім), не мати характерних для даного етносу релігійних уявлень, але поведінка у колективі – обов'язкова умова її буття. А оскільки саме характер поведінки визначає етнічну приналежність, то всі люди причетні до етносфери. Такий підхід дає можливість розглядати етнос як явище глобальне, що має власні закономірності становлення, тобто появи, видозміни й зникнення (етногенезу).

Кожний етнос має оригінальну структуру, яка сприймається людьми як етнічна цілісність. У тих випадках, коли структура спирається на межі асиміляції іншими спільнотами, залишається інерція, тобто традиція. Доти, доки інерція не вичерпується, люди відноситимуть себе до даного етносу. І при цьому не має значення, чи говорять ці особи мовою своїх предків, чи додержують їх обрядів, чи шанують свої древні пам'ятки, чи живуть на землі, яка є їх батьківщиною.

Хоча кожна країна має свою оригінальну етнічну структуру, цим питанням майже ніхто із вчених (ні вітчизняних, ні зарубіжних) комплексно не займався. Я повністю погоджуюсь з етнічною структурою українського суспільства яку запропонував О. Нельга [5, ст. 123], але з деякими уточненнями. Тому пропоную пропоную таку етнічну структуру українського суспільства з такими її елементами:

1) корінний (основний, головний), чисельно (а іноді водночас і економічно, політично, культурно) домінуючий етнос, який може бути разом з тим титульним етносом, як – от поляки у Польщі або німці у Німеччині, але не обов'язково як – от англосакси у США або у Канаді;

- 2) етнічні меншини;
- 3) етнічні маргінали;
- 4) етнічні категорії.

Окремо кожен з цих елементів в науковій літературі більш – менш досліджений і підданий ретельному аналізу, а ось в комплексно – системному відображенні цих елементів як певної соціальної цілісності ще не здійснювалось. Та й наукові тлумачення їхнього змісту теж не є однотайними. Тому запропонований підхід не є остаточним та завершальним, і не являється єдино можливим.

Але перш ніж перейти до опису кожного елементу цієї структури потрібно чітко зрозуміти різницю між етнічною структурою та етнічним складом суспільства.

Якщо ми, для прикладу, за аналог візьмемо людину, то етнічна структура суспільства буде виконувати роль скелету, елементи етнічної структури суспільства, будуть частини скелету (руки, ноги, голова, хребет), а етнічний склад – це м'язева маса кожної з частин тіла.

Тобто етнічний склад суспільства це не охоплена системно – структурним аналізом кількісна рядопокладеність у межах такого елементу соціальної структури суспільства, як етноси. І для того щоб уточнити та краще зрозуміти поняття етнічний склад суспільства звернемось до результатів всеукраїнського перепису 2001 року

(в деяких виданнях його некоректно називають національний склад) [4]

За даними перепису 2001р., чисельність українців в Україні становить 37541693 особи, що дорівнює 77,8% усього населення держави. Також на території України проживають інші етнічні групи котрі входять до її етнічного складу: росіяни (8 млн 334 тис.), білоруси (275,8 тис.), молдаване (258,6 тис.), кримські татари (248,2 тис.), болгары (204,6 тис.), угорці (156,6 тис.), поляки (144,1 тис.), євреї (103,6 тис.), армяни (99,9 тис.), греки (91,5 тис.), цигани (47,6 тис.), німці (33,3 тис.), гагаузи (31,9 тис.), словаки (6,4 тис.).

Етнічна структура суспільства є результатом погляду на етнічні спільноти (якоїсь країни, держави) як на систему, елементи якої перебувають у певній ієрархічній залежності відповідно до визначених дослідником системоутворюючих критеріїв. Тут ми маємо деяку схожість з ідеальними типами М. Вебера.

Слід зазначити, що кожний з елементів етнічної структури суспільства може поставати, в свою чергу, як внутрішньо диференційований за різними ознаками. На цьому більш детально зупинимось пізніше.

Перш ніж перейти до подальшого розгляду цієї проблеми, я б хотіла щоб Ви замислилась над такими запитаннями: «Чому саме з моменту проголошення України незалежною державою, та й зараз, гостро постала проблема належності людей до якогось етносу, нації і т. д.? Чому відбувається етнічний ренесанс на Україні?»

Відповідь на це запитання передбачає знання історичного розвитку України і становлення етнонаціональної свідомості українців.

У нашій країні українська етнічна спільнота як етносоціальний організм не тотожна поняттю держави, але якнайтісніше з ним пов'язана, принаймні набагато тісніше, ніж із колишнім квазідержавним утворенням – УРСР. За нових умов українці отримали можливість відроджувати та розвивати у повному обсязі атрибути своєї етнічності. Особливо ті, які раніше влада СРСР класифікувала як загрозові для процесу формування «нові історичні спільноти радянського народу» і які за суттю становили ество української етнічності. Сьогодні перепопи на шляху самореалізації українців як етнічної спільноти немає, більш того, існує реальна можливість (вже у котрий раз: історичний розвиток) відбутися українцям як етносоціальному організмові, що має свою державу.

Етнічний ренесанс – етнополітичний ренесанс.

Український етнос, незважаючи на обмежені (ідеологічно і економічно) можливості за часів Радянського Союзу, зберіг потенціал своєї самобутності, а після отримання незалежності почав реалізовувати його не менше у межах географічної території, яка і раніше була населена переважно етнічними українцями у складі іншої держави, але вже у межах незалежної держави у якій він становить домінуючу частину населення. За цих умов, особливо у перші роки незалежного розвитку, результати етнічного відродження українців були відчутними: від упровадження української етнічної символіки як державної до формування

досить стійкої етнічної самосвідомості та належності до етнічної спільноти.

Починають утверджуватися такі новації:

- українська мова в усіх сферах суспільно – громадського життя;
- відроджуються традиції та історична пам'ять українського народу;
- введення таких навчальних дисциплін як народознавство та українознавство;
- відновлення зв'язків з закордонними особами українського походження – українською діаспорою;
- функціонування України як самостійного суб'єкта міжнародно – правових, міжнародно – політичних, міжнародно – економічних процесів.

А так як наша держава є не моноетнічною, а поліетнічною то перейдемо до розгляду вищезазначених елементів соціальної структури суспільства.

Корінний етнос – етнос, що історично склався і проживає на даній території. Якщо такий етнос має державне утворення (етнополітичний організм), воно зазвичай носить назву цього етносу (Україна в українців, Литва у литовців, Франція у французів тощо). Етнос який дав назву державі в зв'язку з цим нерідко іменують «титутельним». До українців на Україні ми не можемо синонімічно використовувати такі два поняття як «корінний етнос» та «титутельний етнос».

З утворенням на місці колишнього СРСР незалежних держав поняття народу на певний час зникає з правових документів. Зокрема в декларації прав національностей (1991 р.) і в Законі «Про національні меншини України» (1992 р.) цей термін відсутній. Він знов з'являється в Конституції України (ст. 11, п. 3; ст. 92, п. 3; ст. 119). Однак тепер він не включає в себе українського етносу і подається в одному ряді з поняттям «національні меншини». Разом з тим, чинне законодавство не визначає належним чином поняття корінних народів, їх статусу, права та обов'язки. Залишається дискусійним питання про те, які етноси України можуть бути визнані корінними народами. Відповідно до проекту концепції державної етнонаціональної політики України (1999 р.) корінним народом є «автохтонні етнічні спільноти, які історично склалися і проживають на сучасній території України, становлять етнічну меншість у складі її населення і не мають за її межами власної державності». Цим вимогам відповідає ряд етносів України: кримські татари, гагаузи, кримські караїми і кримчаки.

Якщо визнати певний із етносів України корінним, то на нього повинні бути поширені права, Передбаченні для цієї категорії етнічних спільнот міжнародними документами. Це зокрема:

- право на самовизначення у формі національно – територіальної автономії;
 - забезпечення в межах її території прав власності на землю, надра, водні та інші природні ресурси;
 - формування альтернативних, побудованих за етнічним принципом, владних структур, тощо.
- Якщо це зробити то поряд із зміцненням гарантії збереження цими спільнотами етнічної

ідентичності, могло б мати й негативні наслідки. Йдеться передусім про те, що надання їм прав корінного етносу призвело б до порушення на території їхнього проживання прав інших етносів. З цього випливає, що українці – титульний етнос.

Українці – народ, основний етнос України. Українці – стала спільність людей, що склалася історично на території їх давнього розселення і характеризується низкою спільних ознак: етнічною самосвідомістю, самоназвою, мовою, культурою, побутом, соціально – територіальною організацією. За типологічними ознаками українці неоднорідні. До складу етнонації входять такі основні компоненти:

- традиційний етнічний масив, окреслений етнічними кордонами;
- етнічні групи (діаспора), що проживають за межами основного етнічного масиву;
- субетнічні групи, що складаються як з етно-регіональних, так і етнографічних утворень.

До складу українців як титульного етносу входять такі етнографічні групи: лемки, бойки, гуцули, поліщуки, слобожанці, литвини тощо.

Другим елементом запропонованої нами етнічної структури Українського суспільства є етнічні меншини. Термін «етнічна меншина» у науковій зарубіжній та вітчизняній літературі вживається не так давно.

Взагалі етнічна меншина – це різновид етнічної групи тієї чи іншої держави.

Етнічна група (етногрупа) – спільність людей, споріднених між собою етноісторичним походженням (етногенезисом), мовою спілкування, теперішньою або минулою територією проживання, рисами матеріальної, духовної та моральної культури, побутовими звичаями та іншими рисами і ознаками. Не слід змішувати це поняття з так званою «етноменшістю».

Група етнічна – етнічна спільнота, що проживає в певній країні (за межами розселення основного ядра свого етносу) і складає чисельну меншість відносно до титульного етносу даної країни. Як різновид соціальної групи, етнічна група, за Р. Мертоном, – це сукупність людей, що взаємодіють між собою, усвідомлюють свою належність до цієї групи і вважаються членами цієї групи з точки зору інших груп людей [2, с. 30].

Етнічна група може мати як автохтонне, так й імміграційне походження.

Члени етнічної групи, щоб бути повноправними громадянами великого суспільства, в якому вони проживають, мусять, поряд із збереженням своєї самобутності, докладати зусиль для інтеграції в це суспільство на базі певних загальноприйнятих і загально значимих цінностей. За умови демократичної державної етнополітики, інтеграція та збереження самобутності – це процеси, що не заперечують, а взаємно доповнюють один одного.

На основі визначень меншини, однією з ознак якої є її занедбане становище, відомий німецький етносолог Фрідріх Гекманн робить такий висновок про сутність етнічної меншини: «Етнічна меншина – це занедбані, пригноблені, дискримі-

новані й визначені певним тавром етнічні групи, які існують у рамках системи етнічної ієрархії». Таке визначення є у дусі оцінки реалії сьогоденного дня, коли у міжетнічних стосунках у поліетнічних країнах дуже чітко виявляється прагнення з боку етнічної більшості підкорити собі меншини, а з боку меншин – прагнення до етнічної автономії, або й до витворення національної держави (Югославія, Греція, Росія).

Продуктивною ідеєю у Ф. Гекманна є типологія етнічних меншин, в основі якої покладено три базові принципи:

- походження (шляхи формування);
- структурно – соціальне становище у суспільстві;
- політичні орієнтації.

Згідно з цим етнічні меншини можуть бути п'ятьох типів:

- 1) національні меншини;
- 2) регіональні меншини;
- 3) емігрантські меншини;
- 4) колонізовані меншини;
- 5) нові національні меншини.

Існування етнічної меншини пов'язане перш за все з можливостями збереження себе як певної цілості та розвитку тих аспектів етнокультурного буття, за якими (якщо відсутні чіткі фізичні ознаки) ця меншина вирізняється з – поміж інших.

Отже, термін «національна меншина», за можливостями відтворення сутності різнохарактерних сегментів поліетнічного суспільства поступається термінові «етнічна меншина», а остання включає в себе й таке явище, як національна меншина. У цьому контексті доречно ще раз нагадати, що національна меншина, від етнічної меншини відрізняється своїми претензіями (сформованими чи потенційними) на особливий статус у системі адміністративно – державних стосунків, іноді пов'язаними з вимогою автономно – територіального облаштування. Головною визначальною рисою етнічної меншини є прагнення до збереження й розвитку етнокультурної ідентичності, що не обов'язково ставиться у залежність від адміністративно – територіальної цілості.

Етнічні меншини України поділяються на корінні етнічні меншини, та діаспорні етнічні меншини, які в свою чергу складаються з:

- корінні цілісні етнічні меншини: кримські татари, кримчаки;
- корінна поділена етнічна меншина: гагаузи;
- державні етнічні меншини: росіяни, поляки і т.д.;
- бездержавні етнічні меншини: якути, татари.

Дві останні можуть бути як і компактними так і дисперсними етнічними меншинами.

Так як наша держава є поліетнічною і не кожного українця в Україні можна зарахувати до людей з високим рівнем української етнічної самосвідомості, тобто не кожен, хто маніфестує своє українське походження чи належність до українського етносу, сприяє генеруванню, репродукції української етнічності, тому деяка частина мешканців України перебуває в маргінальному прошарку або й поміж етнічних категорій.

До маргінального прошарку є підстави віднести тих, кому властива подвійна, а то й потрійна самосвідомість. Остання формувалася внаслідок того, що представники українського етносу перебували під впливом інших етнічностей, мешкаючи або поряд з представниками інших етносів, або ж в умовах іноетнічного середовища. У результаті інтенсивної взаємодії з ними відбувається процес маргіналізації особи, яка постійно перебуває на межі двох або кількох етносів, а відповідно й культур і менталітетів. Маргінальний стан – це шлях до асиміляції, первинного об'єктивного процесу при взаємодії двох або кількох етносів, у подальшому штучно стимульований на рівні державної політики.

Найчастіше перебувають у такому стані вихідці з етнічно змішаних сімей. Об'єктивне положення особи в системі етнічних зв'язків породжує її суб'єктивний стан. Проте маргінальний статус необов'язково породжує внутрішню, психологічну етнічну маргінальність. Остання настає, як правило, тоді, коли особа знаходиться не просто на межі етнічних культур (або, по-іншому, перекриває своєю внутрішньою позицією цінності двох культур), а тоді, коли ці цінності не сумісні, антагоністичні. Саме це породжує феномен етнічної маргінальності особи у точному значенні цього слова.

У ситуації етнічних маргіналів знаходяться не тільки вихідці із етнічно змішаних сімей, а й представники етнічних меншин. Навіть моноетнічні сім'ї з етнічних меншин потрапляють у ситуацію етнічної маргінальності. Адже формування особи, в тому числі її етнічних якостей, відбувається не тільки в сім'ї, але і в дитячих, дошкільних закладах, школі, побутовому середовищі, через засоби масової комунікації, що прищеплюють особі властивості культури того етносу, в середовищі якого вона знаходиться.

Отже, до маргіналів українського етносу можемо віднести певну частину населення України і практично всю українську діаспору. Такі випадки мають місце тоді, коли громадяни інших країн українського походження зберігають українську етнічність в умовах іноетнічного середовища, а й

свою діяльністю стимулюють розвій української етнічності.

До етнічних категорій зараховують індивідумів, які практично втратили свою етнічність, і лише їхнє походження вказує на належність до українського етносу чи то їхній зв'язок із ним. Історична доля розпорядилась так, що переважна більшість представників української діаспори доцільніше відносити саме до таких категорій. Це зумовлено тим, що вони не мали можливості підтримувати і розвивати українську етнічність (у державах колишнього СРСР), або ж українська етнічність, особливо для другого, третього й наступних поколінь, якщо не заважала, то в усякому випадку не сприяла їхній соціальній мобільності (у країнах західного світу).

Висновки. Українське суспільство ніколи не було і не буде моноетнічним. На етнічній українській території в політичних утворах українців завжди, крім титульного автохтонного етносу, були присутні представники інших етносів. І, звичайно, відбувалася міжетнічна взаємодія, соціально – економічні та культурні взаємини різних етнічних спільнот та груп, що впливало і впливає на стан суспільства в цілому та перспективи його розвитку.

Етнічна структура суспільства є продуктом низки чинників політичного, конфесійного, економічного, географічного, військового, культурного та іншого характеру. Подекуди окремі з них або їх взаємодія призводить до значних іноетнічних імпульсних інновацій на етнічну територію автохтонного етносу чи, навпаки, породжує еміграційні хвилі та діаспоризацію чималої частини українців у світі.

Етнополітичний аналіз набуває особливого значення в сучасних умовах, коли з одного боку, має місце демографічна криза в українському суспільстві, а з другого – відбуваються непрості процеси в українській діаспорі, пов'язані, зокрема, з проблемами збереження її етнічної ідентичності. Отже, йдеться про збереження і відтворення українства як цивілізаційного феномену на Батьківщині і в усьому світі.

Список літератури:

1. Етнонаціональний розвиток України: Терміни, визначення, персоналії / відп. ред.: Ю. І. Римаренко. – К.: АН України, Ін-т держави і права, 1993. – 807 с.
2. Євтух В.Б. Етнос // Євтух В.Б., Трошинський В.П., Галушко К.Ю. та інші – Етносоціологія: терміни та поняття: Навчальний посібник – К.: УАННП Фенікс, 2003. – 280 с.
3. Павліченко П.П., Литвиненко Д.А. Соціологія / П.П. Павліченко, Д.А. Литвиненко. – К.: Лібра, 2002. – 254 с.
4. Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року / відп. ред. О.Г. Осауленко. – К.: Державний комітет статистики України, 2003. – 300 с.
5. Нельга О.В. Этнический состав и этническая структура общества: попытка уточнения понятий // О.В. Нельга // Социодогия: теория, методы, маркетинг. – 2009. – №1. – 115 – 126 с.
6. Якуба О.О. Соціологія. Навчальний посібник для студентів / О.О. Якуба – Харків: Константа, 1996, – 191 с.

Шаповал И.Г.

Национальный авиационный университет

ЭТНИЧЕСКАЯ СТРУКТУРА И ЭТНИЧЕСКИЙ СОСТАВ ОБЩЕСТВА НА ПРИМЕРЕ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА

Резюме

Исследовано вопрос и связанные с ним проблемы понимания структуры и состава общества на примере этнической структуры и этнического состава украинского общества. Более глубоко и системно раскрыто понимание элементов этнической структуры общества.

Ключевые слова: структура, состав, этнос, нация, этническая структура, этнический состав, коренной этнос, этническое меньшинство, этнические маргиналы, этнические категории.

Shapoval I.G.

National aviation university

ETHNIC STRUCTURE AND ETHNIC COMPOSITION OF SOCIETY ON THE EXAMPLE OF UKRAINIAN SOCIETY

Summary

A question and problems of understanding of structure and composition of society on the example of ethnic structure and ethnic composition of Ukrainian society related to him is investigational. In more depth and the rozkryto understanding of elements of ethnic structure of society the system.

Key words: structure, composition, etnos, nation, ethnic structure, ethnic composition, native etnos, ethnic minority, ethnic marginali, ethnic categories.